

Moliškohrvatski idiom: kvantitativna analiza dijafaznih varijacija u dvojezičnom kontekstu

U radu se prikazuju dosadašnji **rezultati** kvantitativnih analiza dijafaznih varijacija u moliškohrvatskom dvojezičnom kontekstu. Korpus se sastoji od rječnika, gramatike, etnografskih istraživanja, lingvističkih studija i govornih zapisa snimljenih od 1999. godine.

Moliškohrvatski govor pripada štokavsko-ikavskom narječju, čuva se u tri sela: Mundimitar (talijanski *Montemitro*), Filič (tal. *San Felice del Molise*) i Kruč (tal. *Acquaviva Collecroce*) u pokrajini Molise (Italija) i broji oko 1500 govornika.

Petstoljetna izolacija od pradomovine i kontakt s talijanskim jezičnim okruženjem rezultirali su inovacijama u moliškohrvatskom sustavu. Na leksičkoj se razini istovremeno bilježi spori gubitak hrvatskog materijala te obogaćenje talijanskim posuđenicama koje se fonološki i morfološki prilagođavaju jeziku primatelju.

Nerijetko su talijanske posuđenice sinonime već postojećih leksema, a moliškohrvatski govornici pokazuju tendenciju prema jezičnoj ekonomiji tako da u neformalnijim situacijama češće biraju talijanske posuđenice, odnosno sinonimi hrvatskih leksema. Stoga se događa da talijanski leksički materijal zamijeni hrvatski, kao što je to sa sinonimskim parovima: 'pisat' (s hrvatskog) često se zamjenjuje sinonimom 'skrivit' (s talijanskog) ili 'razumit' s 'akapit', 'nedilja' s 'domenika', 'počinit' s 'ripozat', itd.

Uvijek čuvajući hrvatske temelje, moliški dijalekt je "kroatizirao" sve što je ušlo u njegovu sferu, ponekad se čak i obogatio u leksiku. S morfološkog se stajališta moliškohrvatski može zasigurno smatrati manje propusnim, doista dobro ukorijenjenim i spremnim za primanje bilo kakve jezične novosti.

Analiza s jedne strane pokazuje ranjivost moliškohrvatskog idioma, izloženog neizbježnoj evoluciji. S druge strane, zaključuje se da moliškohrvatski sustav ni nakon pola tisućljeća nije zasićen.

Ključne riječi: Molise, moliškohrvatski idiom, dijafazija, štokavsko-ikavski govor

Literatura:

1. **Sammartino A., Piccoli A.** – Dizionario dell'idioma croato-molisano di Montemitro/Rječnik moliškohrvatskoga govora Mundimitra. Montemitro/Zagreb 2000
2. **Breu W., Piccoli G.** – Dizionario croato molisano di Acquaviva Collecroce – *Dizionario plurilingue della lingua slava della minoranza di provenienza dalmata di Acquaviva Collecroce in Provincia di Campobasso*. Campobasso 2000
3. **Menac-Mihalić M., Sammartino A.** – Adaptacija talijanizama u moliškohrvatskom govoru Mundimitra (u: Hrvatski dijalektološki zbornik. Knjiga 12 – HAZU). Zagreb 2003
4. **Sammartino A.** – Grammatica della lingua croato-molisana/Gramatika moliškohrvatskoga jezika. Montemitro-Zagreb 2004
5. **Rzni autori** – S našimi riči – *Raccolta di componenti in croato molisano/Zbirka literarnih ostvarenja na moliškohrvatskome*. Montemitro 2004, 2007, 2010, 2013, 2016, 2019